

Beleggingsexpert weren uit fondsbestuur

Dure deskundige in pensioenfondsbestuur kan waarschijnlijk niet op tegen vermogensbeheerorganisatie

Tim Kamphorst

Pensioenfondsbestuurders hebben de risico's van het beleggingsbeleid onderschat en onvoldoende aandacht besteed aan governance en risicomangement. Dus moeten beleggingsdeskundigen zitting nemen in pensioenfondsbesturen. De maatregel zal niet werken; ze leidt alleen tot onnodig hoge maatschappelijke kosten.

De crisis trekt diepe sporen bij pensioenfondsen. Scherpe waardedalingen van aandelen-, obligatie- en alternatieve beleggingen samen met de sterke daling van de marktrente, zorgden voor ongekend lage dekkingsgraden.

De crisis sloeg een gat van ruim 200 mrd, ruim 100 mrd door verlies op de beleggingen en daarnaast ruim 100 mrd aan extra verplichtingen door de dalende rente.

Zowel de toezichthouder de Nederlandsche Bank als diverse commissies (waaronder Frijs) hebben zich op de pensioenfondsen gestort. Belangrijke conclusie is dat veel pensioenfondsbestuurders de risico's van het beleggingsbeleid hebben onderschat en onvoldoende aandacht hadden voor governance en beheersing van risico's. De overtrokken respons is dat beleggingsdeskundigen zitting moeten nemen in pensioenfondsbesturen, met als belangrijkste argument dat de afgelopen jaren de meeste pensioenfondsen het vermogensbeheer geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed. Dat zette het bestuur op afstand en belemmerde het zicht op uitvoering van het beheer. Pensioenfondsbesturen waren ooit voorzichtige beleggers die zelf volledig de regie voerden over het beleggingsproces met eigen fondsmedewerkers zonder variabele beloningen. Het vak moest professioneler, dynamischer en exotischer, werd daarom buiten de deur geplaatst met als gevolg dat besturen overspoeld zijn door adviseurs. Vraag is of daarmee de belangen van het pensioenfonds zijn gediend of vooral die van vermogensbeheerders en adviseurs. Recent onderzoek trekt de teleurstellende conclusie dat besturen blijkbaar niet volledig kunnen vertrouwen op vermogensbeheerders en adviseurs en daarom duur betaalde deskundigen zelf in het bestuur moeten opnemen.

Maar dat leidt opnieuw tot een forse kostenstijging voor besturen. Het aantal beleggingsdeskundigen, nodig om alle pensioenfondsbesturen te vullen, is enorm (meer dan 1000 deskundigen). In veel gevallen moeten die deskundigen komen uit de rijen van de huidige vermogensbeheerders, die blijkbaar in de ogen van toezichthouder en commissieleden steken hebben laten vallen. Wat maakt dat zij het in de rol van bestuurslid beter zullen doen?

De kwetsbaarheid van deskundigen in een bestuur is groot en de twijfel is groot of ze voldoende tegenwicht kunnen bieden aan grote vermogensbeheerorganisaties. De vele kleine pensioenfondsen zullen de extra kosten niet of nauwelijks kunnen opvangen. Recente wetgeving zorgde al voor aanzienlijke kostenstijgingen. Deze groep is nu al niet in staat om eigen bestuursbureaus op te richten en te financieren, laat staan beleggingsdeskundigen aan te trekken. Beleggingsdeskundigen horen niet thuis in het pensioenfondsbestuur. Dan gaat het van kwaad tot erger. Bestuurders hebben meer aan het binnenhalen van een stevige risk manager als expert. Pensioenfondsen moeten de regie op het vermogensbeheerproces terugpakken. De beheerder dient uitsluitend en alleen nog het belang van het bestuur.

De situatie lijkt op die in de bankenwereld, waar het eigenbelang voorop is gesteld, in plaats van het belang van klant en samenleving. Hoogste tijd om daar naar terug te keren. Maak beleggen weer saai en eenvoudig.

Tim Kamphorst is partner en directeur van The Executive Network, dat bemiddelt bij het vervullen van topfuncties in de financiële en zakelijke dienstverlening.